

OD ISTE AUTORKE

DRUGI AJNŠTAJN
JEDINA ŽENA ZA STOLOM

LEDI KLEMENTINA

MARI BENEDIKT

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Marie Benedict

LADY CLEMENTINE

Copyright © 2020 by Marie Benedict

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

LEDI KLEMENTINA

I

PRVO POGLAVLJE

*12. septembar 1908.
London, Engleska*

U VEK SE OSEĆAM KAO DA SAM DRUGAČIJA. MA GDE SE nalazila, uvek se osećam izdvojeno. Čak i danas. Naročito danas.

Slabašno ranoseptembarsko sunce napreže se da prosi-ja kroz tminu hladnog jutra. Bledi sunčevi zraci obasjavaju ogromnu spavaću sobu koju mi je dodelila moja dobročiniteljka ledi Sent Helijer. Padaju na belu satensku haljinu koja visi na krojačkoj lutki, podsećajući me da me čeka venčаница.

Dok opipavam tanano izvezeni prsник četvrtastog kroja, osećajući da je ta glatka venecijanska tkanina finija od svake što sam je u životu nosila, obuzima me osećaj daleko jači od uobičajene osame koja me često spopada. Žudim za povezanošću.

Tražim odeću koju su služavke pre dve nedelje raspakovale iz mog sanduka i prenele u fioke i garderobu s ogledalom u zdanju na adresi Portland plejs 52, ali ne nalazim ništa osim korseta i donjeg veša predviđenih da se nose ispod današnje bele venčанице. Tek tada shvatam da su služavke zacelo vratile moje stvari u sanduk kako bi bile spremne za dalje putovanje. Stresam se i od pomisli na to šta će biti dalje.

Čvrsto vezujući oko struka svoju sivu svilenu kućnu haljinu, na vrhovima prstiju silazim niz veličanstveno stepenište zamka

ledi Sent Helijer. Isprva ne znam šta tačno tražim, ali doživljam prosvetljenje kada ugledam jednu spremačicu kako radi u salonu. Kleči pred rešetkom kamina.

Zvuk mojih koraka uplaši jednu devojkicu i ona se trzne. „Dobro jutro, gospođice Hozijer. Mogu li vam nekako pomoći?“, pita me brišući pocrnele prste krpom koja joj visi s kecelje.

Oklevam. Da li ću ugroziti tu devojkicu ako mi pomogne? Ledi Sent Helijer će mi zacelo oprostiti svako današnje kršenje protokola.

„Štaviše, koristila bi mi tvoja pomoć. To jest, ako te ne mučim previše.“ Glas mi je bremenit od izvinjavanja.

Nakon što sam objasnila svoju muku toj devojkici, koja mora da je mojih godina, ona juri niz zadnji hodnik ka kuhinji. Isprva mi se čini da je možda pogrešno shvatila moju molbu ili da misli kako sam poludela, ali idem za njom i dok ona dotrčava preko grubog kuhinjskog patosa, biva mi sve jasno.

Mršteći se od glasnog bata njenih radnih čizama koje trupkaju po stepeništu i niz hodnik tavana gde su smeštene sobe za služinčad – čekam. Nemo se molim da njeno toptanje ne probudi ostatak osoblja. Bojim se da će neko od njih obavestiti ledi Sent Helijer ako se pojave na svojim jutarnjim zaduženjima i zateknu me u kuhinji. Kada se devojkica vrati sa smotuljkom u ruci – ne vodeći sa sobom nikoga drugog od osoblja – uzdišem od olakšanja.

„Kako se zoveš?“, pitam pružajući ruku da uzmem smotuljak.

„Meri, gospođice“, odgovara ona padajući u malecki naklon.

„Meri, zanevek ću ti biti dužnica.“

„Bilo mi je zadovoljstvo, gospođice Hozijer.“ Smeši mi se zaverenički i shvatam da ona zapravo uživa u svojoj ulozi u ovom neortodoksnom planu. Možda je to jedina novina u njenoj istovetnoj svakodnevici.

Dok se okrećem i vraćam prema velikom stepeništu, Meri mi šapuće: „Gospođice, zašto se ne biste presvukli u ostavi? Tako ima manje izgleda da vas neko zatekne nego ako se vratite

uz ono stepenište. Postaraću se da vam odeća bude vraćena u sobu pre nego što je iko primeti.“

Devojkica je u pravu. Svaki korak kojim kročim po škriputom velikom stepeništu samo je još jedan korak bliže gospi ove kuće i njenim slugama. Prihvatajući njen savet, ulazim u ostavu punu tegli i pritvaram vrata kako bih ostavila malo svetlosti u toj skućenoj prostoriji. Puštam kućnu haljinu i odoru da skliznu niz mene i sliju se na pod, pa razmotavam smotuljak. Vadeći iznenađujuće slatku pamučnu haljinu sa cvetnim dezenom, uvlačim se u nju iako je duga do poda, pa zapertlavam crne čizme koje je Meri tako promišljeno i pažljivo uključila u zavežljaj.

„Lepo vam stoji, gospođice Hozijer“, kaže devojkica kada uđem u kuhinju. Dok mi dodaje svoj kaput skinuvši ga s vešalice na zidu, govori mi: „Srećno vam bilo.“

Žurim kroz vrata za služinčad u zadnjem delu kuće i idem niz uličicu koja se proteže između redova raskošnih džordžijanskih kuća duž Portland plejsa. Prolazim pored kuhinjskih prozora što počinju da sijaju od svetiljki koje sluge pale pripremajući kuću za svoju gospodare. Užurbani svet prostire se iza zamaka gospe Sent Helijer i njenih prijatelja, ali zato što uvek ulazim na glavna vrata, nikada nisam videla kako izgleda zaleđe.

Uličica izlazi na Vejmaut strit, gde je i stajalište autobusa. Vozi na zapad, u Kensington, i ja prilično dobro poznajem tu rutu pošto sam se u nekoliko navrata vozila njom u drugom smeru, prema ledi Sent Helijer. Merin vuneni kaput pretanak je za ovako sveže jutro i dok čekam autobus, zatežem ga oko sebe u jalovoj nadi da ću tako iscediti još malčice toplote iz njegovih tankih vlakana. Pitam se kako Meri uspeva da izdrži zimu u takvom kaputu.

Neugledni šešir koji mi je Meri pozajmila ima tek mali obod, pa mi samim tim to prurušavanje u zaposlenu devojkicu nikako ne sakriva lice. Kada uđem u autobus, vozač me prepoznaje sa fotografija koje su skoro objavljivane u novinama. Zuri u mene,

ali isprva ništa ne govori, da bi onda promućao: „Zacelo ste na pogrešnom mestu, gospođice...“, nastavlja šapatom, valjda shvativši da ne bi trebalo da otkriva ko sam, „Hozijer.“

„Tačno sam gde bi i trebalo da budem, gospodine“, odgovaram glasom za koji se nadam da je ljubazan, ali istovremeno odlučan. Sve vreme me netremice gleda dok uzima od mene novac za kartu koji mi je Meri pozajmila od svoje ušteđevine – i koji nameravam da joj višestruko vratim – ali više ništa ne govori.

Ne dižem glavu kako bih zaklonila lice od radoznalaca koje je vozačeva reakcija upozorila da je neobično to što sam ja u autobusu. Izlazim napolje čim priđe Abingdon vilasu i osećam se sve lakše što sam bliža kući svetle fasade, na kojoj stoji broj 51. Dok se hvatam za teški mesingani zvekir, sve manje me steže u grudima i sada već lakše dišem. Niko ne odgovara na kucanje istog trena, ali time nisam iznenađena. Ovde nema brojnih slugu koje čekaju u kuhinji, uvek spremni da otvore ulazna vrata ili da se jave kada gospodar pozvoni. Ovde jedna sluškinja obavlja posao koji bi trebalo da rade mnoge, a ostatak posla obavljaju članovi domaćinstva.

Čekam i nakon nekoliko dugih minuta strpljenje mi je nagrađeno otvorenim vratima. Lice moje voljene sestre Neli, još naborano od spavanja, pojavljuje se preda mnom. Hrli da me zagrlji pre nego što je zatiče zgranutost što me vidi, pa se koči.

„Za boga miloga, Klementina, šta tražiš ovde? I to u *ta-kvoj* odeći?“, pita me. Na licu joj se vidi zbunjenost. „Danas se udaješ.“

DRUGO POGLAVLJE

12. septembar 1908.

London, Engleska

U TEŠNI MIRIS ČAJA ŠTO SE NATAPA U VODI DIŽE MI SE KANNOZDRVAMA I PUŠTAM DA MI PARA ZAGREJE LICE I ŠAKE. Neli me još ne pritiska da joj odgovorim na sva pitanja, još ne. Znam da će ubrzo zahtevati da objasnim zašto sam došla u nenadanu posetu, ali za sada uživam u privremenom miru i tišini koji vladaju u salonu. Ovi trenuci tišine, kada sam sama sa svojom sestrom, ovde u svom domu, možda će biti dovoljni da mi omoguće da preguram dan.

„Klemi, valjda se ne nosiš mišlju da otkažeš venčanje?“, prekida Neli tišinu šapatom prožetim nevericom. Ni ona ni ja ne želimo da probudimo nijednog člana usnulog domaćinstva – ponajmanje našu majku.

„Ne, ne, Neli“, šapućem joj u odgovor i hvatam je za ruku. Zglavci mojih prstiju očešale površinu stola za kojim smo moja sestra i ja satima vezle za krojačku radionicu naše rođake Lene Vajt, što je bilo nužno kako bismo pomogle u podmirivanju troškova našeg domaćinstva.

Lice joj preplavljuje toliko olakšanje da je smekšalo. Nisam ni shvatala koliko se uplašila od pomisli da bih mogla da otkažem *ovo* venčanje. Bilo je okrutno što nisam odmah

objasnila zašto sam se pojavila pred vratima. „Ništa ni nalik tome, najdraža moja. Naprosto mi je bilo potrebno da na trenutak iskusim poznati osećaj boravka u svom domu. Takoreći, da smirim živce.“

„Živce zbog čega? Samog venčanja? Zbog čoveka za kojeg ćeš se udati?“ Neli, moja sestra i bliznakinja mog jedinog brata, iznenađuje me pronicljivošću. Predugo sam je smatrala premladom i neiskusnom, ni najmanje prikladnom da joj se poveravam, kao što bi to bila moja neumoljiva, prelepa i neustrašiva starija sestra Kiti, samo da je poživela duže od šesnaeste godine, da nije podlegla tifusu. Nije trebalo da potcenjujem Neli.

Njeno pitanje u meni budi prisećanje na prvi put kada sam srela svog suđenika. Bilo je to veče provedeno u zamku ledi Sent Helijer, baš onom mestu odakle sam upravo pobešla. Isprva sam se opirala pozivu moje dobročiniteljke da dođem na večeru te hladne martovske noći. Moje prikladne haljine bile su pocepane, a nisam imala ni čiste bele rukavice – tako sam se žalila majci. Uistinu, bila sam iscrpljena od dugog popodneva provedenog u držanju časova francuskog, ali nisam se usuđivala da to otvoreno i jasno kažem, pošto je majka mrzela svaki podsetnik na to da i mi, njene ćerke, moramo da dajemo svoj doprinos izdržavanju domaćinstva. Više je volela da veruje kako će njena titula i aristokratsko poreklo magično obezbediti sredstva za smeštaj, hranu i sluge, što je bilo u neobičnoj suprotnosti s njenim boemskim poimanjem prilagodljivosti bračnog zaveta i jasnom usredsređenošću na vanbračne veze i malo šta drugo, svakako ne na nas, svoju decu. Nije prihvatala nikakav izgovor da odbijem poziv svoje velikodušne i bogate pokroviteljke, koja je i tetka moje majke i obožava da pomaže mladima da se probiju u pristojno društvo. Zato mi je majka pozajmila svoje rukavice, a Neli jednostavnu belu satensku haljinu i tako sam ja otišla, premda malčice odocnelo.

Ali ma koliko ja kasnila, gost na večeri koji je trebalo da sedi desno od mene nije se pojavio iako je posluga iznosila drugo od pet predviđenih jela. Počela sam da očajavam da neću razgovarati ni o čemu drugome do o dosadnim vremenskim izveštajima koje mi je prepričavao postariji gospodin levo od mene, kad su se vrata trpezarije otvorila uz tresak. Pre nego što je batler stigao da najavi odocnelog gosta, jedan čovek okruglastog lica na kome se video pomalo postiđen poluosmeh umarširao je unutra, pa se izvinio ledi Sent Helijer pre nego što je seo u kitnjasto izrezbarenu stolicu pored moje. Kako su nogari zaškrpali po drvenom podu tako glasno da su potpuno prigušili batlerovu obznanu njegovog imena, taj čovek mi je privukao pažnju. Obrazi su mu bili dečaćki mekani, ali na čelu sam mu videla duboke brazde odraslih briga.

Ko je ovaj gospodin? Delovao mi je poznato, iako nisam mogla da se setim odakle. Da li sam ga upoznala u nekoj drugoj prigodi? Bilo ih je tako mnogo.

„Gospodice, želim zbog ma kakve nezgode koju vam je moje kašnjenje moglo izazvati. Prazna stolica na formalnoj večeri nije naivna stvar. Molim vas, oprostite mi“, rekao je gledajući me pravo u oči tako da je to bilo pomalo uznemirujuće.

Nesviknuta na takvu iskrenost i otvorenost, bila sam iznenađena toliko da sam mu odgovorila sasvim neuvijeno. „Nije bilo nikakve nezgode, gospodine. Stigla sam svega nekoliko trenutaka pre vas, pošto je moj posao doveo do toga da sam takođe zakasnila.“ Smesta sam zažalila zbog svojih reči, pošto devojke moje društvene klase ne bi trebalo da su zaposlene.

Delovao je zatečeno. „Vi imate nameštenje?“

„Da“, odgovorila sam, pomalo braneći se. „Podučavam francuskom.“ Nisam se usudila da spominjem zarađivanje vezom, što smo Neli i ja takođe radile.

Oči su mu zablistale od poleta. „To... to je čudesno, gospodice. Znati nešto o radu i svetu neprocenljivo je.“

Da li je on to ozbiljno mislio? Ili mi se malo rugao? Nisam znala kako da mu odgovorim, pa sam odlučila da isprobam krajnje bezazlen odgovor.

„Ako vi to kažete, gospodine.“

„Odista kažem. To je osvežavajuće. A vaše redovno uranjanje u francuski jezik i kulturu, ah... na to sam ljubomoran. Oduvek sam duboko cenio kulturne i političke doprinose Francuske celoj Evropi.“

Delovao je iskreno, a gledišta su mu se poklapala s mojima. Rizikovala sam, pa sam mu odgovorila isto tako. „U potpunosti sam saglasna, gospodine. Čak sam se nosila mišlju da učim francuski, francusku kulturu i politiku na univerzitetu. Štaviše, upravnica moje škole me je podsticala u toj nakani.“

„Odista?“ Ponovo je delovao iznenađeno, pa sam se zapitala da li sam bila previše otvorena kada su posredi moje mladalačke želje. Nisam poznavala tog čoveka niti njegov svetonazor.

Ublažila sam svoje težnje blagim humorom. „Da. Mada, na kraju sam morala da se pomirim sa zimom provedenom u Parizu, gde sam pohađala predavanja na Sorboni, obilazila galerije i večerala sa slikarom Kamijem Pissarom.“

„Nije to mala utešna nagrada“, odgovorio mi je smešeći se, a pogled mu se zadržao na mojim očima. Da li mi se učinilo ili sam to zaista videla titraj poštovanja u njegovim svetloplavim očima? Na prigušenoj svetlosti sveća njihova boja se kretala od bleđoakvamarinske do boje neba u praskozorje.

Na tren smo začutali i činilo se kao da su i ostali gosti – ugledna mešavina političara, novinara i po koje američke naslednice – takođe stigli do zatišja u razgovoru. Ili su možda sve vreme slušali. Shvatila sam da sam bila toliko udubljena u razgovor sa svojim susedom za stolom da sam sasvim zaboravila na ostale.

Gospodin je na trenutak zamucao i ja sam se, kako bih izbegla da se osramotim, vratila piletini u svom tanjiru, koja se u međuvremenu sasvim ohladila. Osećala sam kako me gleda,

ali nisam se okretala ka njemu. Naš razgovor je bio neobično ličan za prvi susret i nisam znala šta dalje da kažem.

„Gospodice, molim vas da mi oprostite.“ Te njegove reči bile su nenadane.

„Na čemu to, gospodine?“

„Na mom neoprostivom nevaspitanju.“

„Ne znam na šta mislite.“

„Žena poput vas zaslužuje svaku ljubaznost. Sada shvatam da vam nisam ponudio ni najosnovnije – da se predstavim mimo batlerove najave. To je naročito neoprostivo uzevši u obzir to da sam zakasnio za uobičajene formalnosti. Da li biste mi dozvolili da vam se predstavim?“

Malčice sam klimnula glavom, pitajući se šta li je hteo da kaže time „žena poput vas“. Šta li je mislio kakva sam ja?

„Zovem se Vinston Čerčil.“

Ah, pomislila sam iznenađivši se. Bilo mi je jasno zašto mi je njegov lik poznat. Premda sam mislila da sam ga usputno upoznala pre nekoliko godina, nije mi bio poznat s nekog ranijeg događaja u visokom društvu, već iz novina. Gospodin do mene bio je istaknuti član Parlamenta i za njega se pričalo da će ubrzo postati naredni predsednik Trgovačkog odbora, što bi značilo i jedan od najvažnijih članova vlade. Njegov politički uspon bio je krcat kontroverzama, budući da je pre nekoliko godina prešao iz Konzervativne u Liberalnu stranku, pošto je bio sklon slobodnoj trgovini i aktivnijoj ulozi vlade, kao i donošenju zakona koji će štititi dobrobit građana. Ovo je dovelo do stalnog pisanja o njemu u dnevnoj štampi, uključujući i poduži intervju u *Dejli kroniklu*, koji je vodio autor *Drakule* Brem Stoker, a objavljen je pre nekoliko meseci.

Ako se dobro sećam, ovaj gospodin Čerčil je pre nekoliko godina čak glasao za zakon kojim se ženama daje pravo glasa, što je meni vrlo bitno pitanje. Dok sam se školovala u Berkamstedskoj devojačkoj školi, moja upravnica Beatris Haris u mene je usadila poriv ka ženskoj nezavisnosti. Njena predavanja o

biračkom pravu za žene dočekala sam kao ozebao sunce, pošto sam odrasla s majkom koja je za sebe tvrdila da nije konformista ali se zapravo oslanjala na svoj aristokratski status i brojne veze i na taj način se izdržavala, a ja sam za sebe želela da nađem neki smisao u životu i, ako je ikako moguće, budem nezavisna. A sada, kada pored mene sedi jedan od malobrojnih političara koji su javno podržali raniji napor da žene ostvare pravo glasa, odjednom sam se istovremeno osetila izuzetno usplahireno ali i ushićeno.

Ostatak gostiju za stolom je začutao, ali moj večerašnji družbenik kao da to nije ni primetio, jer se glasno nakašljao i nastavio: „Nadam se da se nećete uplašiti i na pomen imena Vinston Čerčil. Ovih dana sam pravi parijski u većini domova.“

Moji obično blede obrazi pocrveneli su kao bulka, ali ne od njegovih reči, već od sopstvene zabrinutosti što je to što nisam bila svesna ko je on zapravo moglo da me navede da napravim nekakav gaf. *Da li sam kazala nešto neprimereno?*, zapitala sam se dok sam u mislima brzo preletela preko našeg dotadašnjeg razgovora. Činilo mi se da nisam. Da je Kiti bila na mom mestu, ona bi ovaj susret iznela samopouzdanom i duhovito, a ne ovako nervozno i stalno zastajkujući kao ja.

Na kraju sam mu odgovorila: „Ne, gospodine, ni najmanje. Vaša gledišta držim bliska svojim i drago mi je što smo se upoznali.“

„Izgleda ne dovoljno drago da mi se predstavite.“

Pocrvenela sam još više. „Ja sam gospođica Klementina Hozijer.“

„Zadovoljstvo mi je, gospođice Hozijer.“

Sada se smešim prisećajući se toga. Pre nego što stignem da odgovorim, njen blizanac Bil utrčava u prostoriju. Bil je moj mlađi brat i još je štrkljast kao školarčić iako je oficir Kraljevske

mornarice. Samo što je zagrizao ogromnu jabuku, koja pada na pod istog trena kada me vidi. „Šta kog đavola tražiš ovde? Nadam se da se opet ne izvlačiš?“

Skočivši na noge, udaram ga u ruku zbog pominjanja ne jednog već dvojice mojih bivših verenika – Sidnija Kornvolisa Pila, unuka nekadašnjeg premijera ser Roberta Pila, kao i Lajonela Erla, obojice ljudi s visokim titulama ili položajima, koji obećavaju finansijsku bezbednost, ali s kojima bi mi život bio ispunjen ustajalom pristojnošću i besmislen. Iako sam izbegavala nekonvencionalni život kakav je vodila moja majka, shvatila sam da ne mogu da se vežem ni za jednog od te dvojice gospode samo zarad učtivosti a zapravo čeznem za životom ispunjenim značenjem i – usuđujem li se da pomislim – osećanjima, iako me je pristojan i sređen život jako mamio.

Neli, Bil i ja grohotom se smejemo i osećam se nemoguće lagano. Mučan osećaj osamljenosti koji me je ophrvao u praskozorje sada nestaje i u prisustvu mog brata i sestre onaj dugi hod ka oltaru i novom životu više mi se ne čini nepremostivim. Sve dok majka ne uđe u sobu.

Prvi put otkad znam za nju, majka je ostala bez reči. Nije bilo prekovrednih predavanja na njene omiljene teme, nije bilo javne grdnje zbog navodnih uvreda, niti promrmljanih ali opet čujnih opaski o buržujskim poznanicima. A najneverovatnije od svega je to što sam ja – najmanje voljeno i često zanemareno njeno dete – naterala rečitu ledi Blans Hozijer da zanemi.

Neli, njena miljenica, skače da me brani. „Mama, Klemi je došla samo na čaj i da nas vidi nakratko.“

Majka se uspravlja do svoje pune visine i vraća joj se moć govora. Piskavim, podrugljivim glasom, ona pita: „Došla nam je u posetu? U zoru? Na dan svog venčanja?“

Niko joj ne odgovara. Na takva njena pitanja nije ni predviđeno da se daju odgovori.

Plave kose u neurednim pramenovima oko i dalje prelepog lica, ona zuri u svakog od nas ponaosob, iznoseći još jednu

kritiku prerusenu u retoričko pitanje. „Da li neko od vas može da se seti nečega *manje* doličnog?“

Umalo da ne frknem od smeha što naša majka, koja nikada nije poštovala norme društva, crkve ili porodice, dovodi u sumnju *doličnost* ponašanja svoje dece. Ona svojim ponašanjem tako dugo izvirgava ruglu tradicije braka i odgoja dece upuštajući se u više istovremenih vanbračnih veza i u duga odsustva, a mi se držimo običaja i pravila pristojnog ponašanja kao splava na burnom moru hirovitosti naše majke.

Na tren gledajući Neli i Bila, prepoznajem zametak pokunjenosti na njihovim licima i podsećam sebe na to šta mi znači današnji dan. Šta znači meni, našoj porodici. Umesto da se podvrgnem majčinoj razdraženosti i da se nadam kako će pogled pun kajanja raspršiti njenu poganu narav, čak joj se smešim. Danas ću postati uticajna i ovo je moj prvi pokušaj da joj stavim do znanja kako su se stvari promenile.

„Zacelo nećeš zameriti ćerki na kratkom putu na drugi kraj grada da vidi svoju porodicu na dan svog venčanja, zar ne, mama?“, pitam je sa smeškom. Pokušavam da zvučim kao baka, koja se takođe zove ledi Blanš i koja, kao jedna Stenlijeva iz Olderlija što živi u zamku Erli, ovaploćuje sva snažne i nametljive osobine po kojima su žene iz roda Stenli poznate, uključujući i žensko obrazovanje. Moja majka je nije sledila kada je o svetonazoru reč; ona je neortodoksna u svemu osim kada je posredi žensko obrazovanje. To mi ni najmanje nije jasno, ali pretpostavljam da je moja majka usredsređena na svoje odnose s muškarcima, kojima je pitanje ženskog obrazovanja uglavnom neukusno.

Majka mi isprva ništa ne odgovara, nesviknuta na to da joj se iko suprotstavlja. Na koncu progovara, ali suspregnuto i usiljeno. „Naravno da ne, Klementina. Ali pozvaću kočiju da te pokupi i vrati kod ledi Sent Helijer da se spremaš i to za manje od jednog sata. Na kraju krajeva, u Crkvi Svete Margarete biće preko hiljadu ljudi da te gledaju kako hodaš ka oltaru.“

TREĆE POGLAVLJE

12. septembar 1908.

London, Engleska

NA ČASOVNIKU IZNAD KAMINA PROŠAO JE JEDAN SAT, A JA sam i dalje podvrgnuta staranju lične sobarice ledi Sent Helijer. Dok mi ona namešta kosu, terajući moje guste kestenjaste pramenove u kitnjastu pompadur frizuru, posmatram se u ogledalu. Moje oči bademastog oblika i profil, koji su drugi često opisivali kao rimski ili izvajan, šta god to značilo, izgledaju mi isto kao i svakog drugog dana. Međutim, današnji dan nije ni nalik nijednom drugom.

Gledam kako na časovniku otkucavaju minuti, skoro u neverici da većina žena koje poznajem provodi dobar deo svakog dana u nekoj verziji ovog postupka. One traće sate i sate dok im služavke pomažu da se presvlače, da menjaju frizure dok one idu od jedne do druge društvene obaveze. Majčin nestalni način života, često bez prebijene pare, značio je da sam sve te poslove koje inače rade sobarice morala da sama obavljam u onim prilikama kada bih dobila poziv na neki događaj što traži zamršene frizure s podignutom kosom i svečanu odeću, ali najčešće sam nosila jednostavne bluze s okovratnikom i mašnom, suknju, i imala tek osnovnu frizuru. Sada znam da, bez obzira na to što će mi budući život kao gospođe Vinstona

Čerčila omogućiti obilje ličnih služavki, ne želim da traćim vreme na ovakve neozbiljne i nebitne tričarije.

Blesak sunca odbija se o veliki rubin u središtu mog veničkog prstena. Mrdam prstima, tako da svetlost blešti po fasetama rubina i dijamanta levo i desno od njega, prisećajući se Vinstonove prosidbe. U ogledalu vidim kako mi se usne same smeše od sećanja na to.

Do sredine leta pozivi da posetim Vinstona u palati Blenim, jednoj od najstarijih kuća u Engleskoj i jedinom nekraljevskom domu sa oznakom palate, počeli su da se slivaju u naš dom u Abingdon vilasu kao bujica. Blenim je bio u vlasništvu Vinstonovog rođaka i bliskog prijatelja vojvode od Marlboro, koji se predstavljao nadimkom „Sani“, po jednoj od njegovih brojnih titula, erl od Sanderlenda, a Vinston je tamo provodio deo leta. Isprva sam odbijala, ne iz nevoljnosti da ga vidim, već iz oćaja što nemam haljine prikladne jednoj tako velikoj prilici.

Njegovi pozivi i dalje su pristizali sve dok više nisam mogla da ga odbijam a da pri tome ne uvredim ćoveka koji mi je posve nenadano postao blizak. Pisma i drućenja s Vinstonom u prethodna ćetiri meseca pokazali su da je on divno društvo i ni u kom slućaju preki i nabusiti ućenjaka kako o njemu piše po novinama. U dugim pismima koja mi je slao dok sam s majkom putovala u Nemaćku da dovedemo Neli s lećenja od tuberkuloze, vrcao je entuzijazmom i idealizmom koje sam i ja osećala prema politici, istoriji i kulturi. U njegovom drućtvu osećala sam se kao da sam u središtu dešavanja, kao da i ja postajem sućtinski vaćan zupćanik u jezgru Engleske.

Osećala sam još jednu vrstu bliskosti s njim, osećaj osamljenosti u svetu. Oboje su nas odgajile nekonvencionalne majke, koje nam nisu pokazivale nećnost: moja, koja je stupila u nesrećnu braćnu zajednicu s pukovnikom Henrijem Kozijerom

pre nego što je počela da se upušta u moćda srećnije vanbraćne veze s nekoliko muškaraca koji su joj napravili ćetvoro dece pre nego što su se pukovnik i ona razveli, ostavljajući slugama da se staraju o nama – i njegova, prefinjena bogata naslednica roćena u Americi, ledi Randolfa Čerćila, ćije je devojaoćko ime bilo Dćeri Dćerom i ćiji je broj vanbraćnih veza bio ravan onima moje majke i koja je odgajanje Vinstona i njegovog mlaćdeg brata prepustila njihovoj voljenoj dadilji Everest. Naši oćevi, ako se bivši muć mojke i moće zvati moćim ocem, uzevši u obzir neizvesnost njegovog roćiteljstva i naše malobrojne susrete tokom godina nakon njihovog razvoda, u našim ćivotima igrali su još manju ulogu od naših majki, a izgleda da je lord Randolph naroćito gajio omrazu prema svom starijem sinu, pa je to malo vremena što su provodili zajedno trošio kritikujući ga. Vinston i ja smo ostali u neizvesnom stanju i svesti o svom mestu u drućtvu i mećljudskim odnosima. Mećutim, na naše oćuševljenje i iznenaćenje, taj je osećaj nestajao kada bismo bili zajedno.

Moja nervoza u vezi s odlaskom u Blenim samo je rasla kako je voz kojim sam putovala prolazio zelenim krajolikom što se odlikovao zatalasanim brćtima i prilazio palati, o kojoj se odavno prićalo da je jedno od najraskoćnijih imanja mimo onih u posedu kraljevske porodice. Sa ćime ću se suoćiti u toj velikoj kući? Vinston mi nije saopćtio nikakve pojedinosti u vezi sa svojim planovima za vikend, osim što mi je pomenuo da će tu biti i njegov roćak, premda ne i njegova supruga Konsuelo, pošto se njih dvoje razvode, a biće prisutna i njegova majka ledi Randolph, koju sam – kao što me je majka podsetila – nakratko susrela u nekoliko prilika u visokom drućtvu. Bila sam uzbućena što ću videti Vinstona, ali nisam znala šta da mislim o ostalima.

Jedna koćija pokupila me je sa stanice i nakon što smo se vozili poprilićno dugo, koćijaš mi je doviknuo: „Gospoćice, ubrzo prolazimo kroz Dićli Gejt.“

Bacivši pogled kroz prozor, zapazila sam kitnjastu kapiju od kovanog gvoćđa, usaćenu u ogroman kameni dovratnik, kako se

diže pred nama. Kada je jedan vratar izašao iz kolibe da otvori taj zastrašujući ulaz, na tren sam ugledala dugi prilaz koji je vodio između drvoreda pružajući se preko golemog platoa. *Zacelo*, pomislila sam, *ovo mora da je prilaz palati*. Međutim, kada smo krenuli, nastavili smo preko mosta preko jednog meandrirajućeg jezera i prošli pored nekoliko velikih zgrada, koje nisu izgledale kao naše odredište. *Kada ćemo stići do palate Blenim?*, pitala sam se. Živci su mi bili pred pucanjem.

Vozač mi je ponovo doviknuo: „Gospođice, stižemo do centralne kapije za tili čas.“

Ah, pomislila sam, *hvala bogu. Skoro da smo stigli*. Popravila sam suknju i potapšala kosu i šesir kako bih se postarala da je sve na svom mestu. Površina prilaza se promenila i s dobrodošlicom sam dočekala škripu točkova po šljunku kao znak da smo napokon stigli do palate. Kočija je prošla kroz mali luk uklesan u zid od peščara i pribrala sam se kada se napokon zaljuljala zaustavivši se.

Kada sam naposljetku izašla iz kočije, kročila sam u veliko dvorište prema najveličanstvenijoj kući koju sam u životu videla. U njenom središtu bio je širok trem sa stubovima, duž koga su bile postavljene statue i reljefi ratobornih figura, a s leve i desne strane prema meni su se pružala dva ogromna krila. Četiri sluge pojavile su se niotkuda i pohrlile prema meni, uzimajući mi torbe i vodeći me uz stepenište ka zastrašujućim glavnim dverima Blenima.

Penjući se uz strmo stepenište, osećala sam kako mi srce lupa od napora koliko i od iščekivanja, a onda su se vrata velike dvorane kao nekom čarolijom otvorila dok sam prilazila. Čim sam kročila unutra, videla sam da Winston stoji u redu sa svojim prijateljima i porodicom – ili sam makar pretpostavljala da su mu to prijatelji i porodica pošto je ledi Randolph opušteno stajala među njima – ispod ogromnog svoda na suprotnoj strani naizgled beskrajne dvorane, i svi su čekali da me pozdrave. Od članova njegove porodice jedino nisu bili prisutni Vinstonov

voljeni brat Džek i njegova mlada supruga ledi Gvendelin Berti, odmila znana kao Guni, jer su se oni skoro uzeli pa su na medenom mesecu. Za boga miloga, šta li je Vinston planirao?

Potpetice su mi zvečale po golemom prostranstvu prekrivenom crno-belim mermernim pločicama dok sam hodala ka svojim domaćinima. Lecnula sam se kada je taj zvuk odjeknuo ispod šezdeset stopa visoke i freskama ukrašene tavanice, kao i oko ogromnih stubova koji su držali zaobljene lukove duž dvorane. Vinstonov široki osmeh ni u jednom trenutku nije se pokolebao, a ja sam netremice gledala njegovo ozareno lice umesto zastrašujućih umetnina, kipova i drevnog oružja pokraj kojih sam prolazila, a sve je to bilo deo istorije Vinstonove porodice.

Prišao mi je i čvrsto i umirujuće me dodirnuo po ruci dok mi je predstavljao one koje nisam poznavala – svog rođaka Sanija, bliskog ličnog i političkog prijatelja F. E. Smita i njegovu suprugu, kao i jednog sekretara iz Trgovinskog odbora. Onda je zahtevao da se povučem u svoju sobu i spremim za večeru, u čemu će me pratiti dve služavke njegove majke. Pocrvenela sam shvativši da je neko njemu blizak zacelo shvatio da nemam sopstvenu služavku pa je požurio da ispravi taj moj gaf.

Dok su mi sobarice raspakivale torbe, vrtela sam se po spaćoj sobi zastrašujuće visoke tavanice u kojoj je bio i krevet s baldahinom, pa sam se zapanjila videvši da u kaminu buktu vatra iako je toplo avgustovsko vreme, što je bilo nepotrebno udovoljavanje. Za svega nekoliko trenutaka služavke su se obušile na mene s četkama, češljevima i ukosnicama, spremne da od mog jednostavnog šinjona naprave čudesnu frizuru. Možda su se usredsredile na moju kosu kada su shvatile da se malo šta može uraditi s mojom ograničenom garderobom.

Od časa kada sam prešla prag i kročila u zlatom ukrašenu formalnu trpezariju, prolazeći pored dugih murala i tapiserija na kojima se slave vojna postignuća roda Marlboro i porodičnih portreta takvih uglednika kao što su ser Džošua Renolds,

Džon Singer Sardžent i Tomas Gejnsboro, nisam mogla da iz sebe izvučem onu staloženu i razgovorljivu mladu ženu kakva sam proteklih nekoliko meseci bila u Vinstonovom društvu. Osećala sam se kao varalica u njegovom svetu. Osećala sam se zastrašenom sveprisutnim podsetnicima na istorijsku važnost Čerčilovih, a prijatna razmena vrcavih opaski između Vinstona, njegove majke i Sanija omogućila mi je da se povučem u pozadinu. Bila mi je to stara navika iz vremena kada je Kiti još bila živa i ja sam iz senki gledala kako moja prelepa sestra svojom duhovitošću i šarmom potčinjava sve prisutne.

Kada su se žene i muškarci nakon jela razdvojili, Vinston mi je prišao. Brinula sam da će izraziti zabrinutost ako ne i razočarenje zbog mog ćutanja za vreme čitavog obroka, ali on me je zapravo preklinjao za oproštaj. „Draga moja Klementina, da li bi ikako mogla da mi oprostiš što sam toliko monopolisao razgovor za večerom? Toliko sam razgovarao s majkom i Sanijem da ti nisi stigla ni reč da kažeš.“

Pokušala sam da se setim o čemu se vodila njihova poduža rasprava, pošto sam bila donekle rasejana zbog nameštaja i fresaka u trpezariji. Razgovor je bio usredsređen na predstojeći sastanak kralja Edvarda i kajzera Vilhelma, a u vezi s uvećavanjem nemačke mornarice, pa sam pokušavala da iznađem prikladan odgovor. „Molim te, Vinstone, nema nikakve potrebe da mi se izvinjavaš. Bile su mi zanimljive tvoje opaske u vezi s povećavanjem mornarice i naporima Nemačke da postane suparnica Engleskoj kao pomorska sila. Sasvim sam saglasna da naša zemlja mora održati svoju dominaciju i da ne sme dozvoliti Nemačkoj da nas u tome izazove.“

Celo lice ozarilo mu se od širokog osmeha. „To je jedna od stvari koje volim u vezi s tobom, Klementina. Za razliku od većine mladih žena, kojima bi se samo pogled izgubio u daljini od takvog razgovora, ti slušaš, razumeš i baviš se važnim pitanjima našeg vremena. Tvoj intelekt je vrlo privlačan – kao i plemenitost tvojih misli.“

Premda sam razumela i vrlo cenila to što mi je upravo dao nekoliko komplimenata, misli su mi se usredsredile na jednu reč. *Volim*. Da li je on to upravo rekao *volim*? Ni jedno ni drugo nikada nismo izgovorili tu reč. Ja nisam – nisam mogla – da mu odgovorim, osim da klimnem glavom i pogledam ga ispod oka.

„Nego“, kazao je on svojom verzijom šapata, koja baš nije bila tiha, „hajde da se nas dvoje sutra ujutru prošetamo blenimskim ružičnjacima pa da vidimo misliš li da opravdavaju glas koji ih bije. Takođe mogu obećati poglede na jezero.“

„Volela bih“, odgovorila sam.

„Predivno“, kazao je, pa me nežno pomazio po šaci. „Da kažemo u deset ujutru, u sobi za doručkovanje?“

Klimnula sam glavom u znak saglasnosti, pa smo se pozdravili poželevši jedno drugome laku noć. Koraci su mi bili laki i pomalo mi se vrtelo u glavi dok sam išla da se pridružim ledi Randolf i gospođi Smit u desertu, nadajući se da ću popraviti mlak utisak koji sam maločas ostavila na njih. Sutradan ujutru deset sati je došlo i prošlo i jedanaest se sve brže približavalo a da se nije pojavio ni Vinston niti ma ko drugi. Pobogu, gde li je? Zar se nismo dogovorili da u ovo vreme obilazimo ružičnjake? Već sam obedom raznovrsnu posluženu hranu, odabravši poširana jaja, kasne letnje jagode sa šlagom i jak čaj, pa sam stajala pred redom prozora i gledala uredne blenimske vrtove kada je napokon neko ušao u sobu za doručkovanje.

Okrenuvši se na zvuk koraka, očekivala sam da vidim posramljenog Vinstona, ali je zapravo u zalučenom dovratku prostorije u kojoj se doručkuje stajao šokirani Sani, a izraz njegovog lica sve mi je govorio o tome gde se Vinston nalazi, pošto mi je on već priznao da ima naviku da radi sve do zore, pa da počiva do kasno ujutru. Vinston je još spavao. Pobesnula sam što me je doveo u tako nelagodan položaj. Krenula sam da izađem iz sobe bez ijedne reči, bez obzira na to što sam se nalazila pred vojvodom od Marlboro.